

24-06-2022

EM2022/119

Naalakkersuisut fremsætter hermed følgende beslutningsforslag i henhold til § 33 i forretningsordenen for Inatsisartut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Grønlands Selvstyre tilslutter sig udkast til Forslag til Lov om ændring af kriminallov for Grønland (Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)

(Naalakkersuisoq for Råstoffer og Justitsområdet)

Begrundelse

Lovforslaget er udarbejdet som led i regeringens og Grønlands Selvstyres arbejde med at udvikle danske ansvarsområder i Grønland. Naalakkersuisut har i den forbindelse fremsat ønske om, at der indføres en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse.

Formålet med lovforslaget er således at udvide anvendelsesområdet for kriminallovens bestemmelse om voldtægt. Det foreslås på den baggrund at nyaffatte § 77 i kriminalloven så bestemmelsen tillige omfatter samleje eller andet seksuelt forhold med en person, som ikke har samtykket heri.

Et samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation.

Voldtægt handler ikke om tvang eller pligt til at sige fra. Tværtimod handler det om, hvorvidt parterne af egen fri vilje samtykker i en seksuel aktivitet. Begge parter skal samtykke, og samtykket skal foreligge under hele samlejet. Ellers er det voldtægt, og det gælder også i parforhold.

Samtykke kan komme til udtryk gennem ord eller handling. Der stilles ikke krav om, at samtykke skal være udtrykt direkte eller i øvrigt på nogen bestemt måde. Samtykke efter voldtægtsbestemmelsen skal således vurderes uformaliseret og ud fra en konkret og samlet vurdering.

Samtykke i seksuelle relationer kan komme til udtryk på forskellige måder og i forskellige former.

Der må som udgangspunkt være en formodning for, at en person, der samtykker i et samleje eller andet seksuelt forhold, ikke blot forholder sig helt passivt, men deltager i et eller andet omfang.

Handlinger, der kan være udtryk for et samtykke til samleje eller andet seksuelt forhold, vil f.eks. kunne være kys, berøringer, nydende lyde eller relevante bevægelser, f.eks. at man vender sig mod den anden person, selv hjælper til med at tage sit undertøj af, udfører samlejebevægelser eller lignende.

Det forekommer, at en person, der udsættes for f.eks. et seksuelt overgreb, agerer ud fra en ubevidst frygtbetinget tilstand, hvor vedkommende ikke gør modstand ("fryser"). Dette kan give sig udslag i f.eks. dissociation eller tonisk immobilitet, hvor vedkommende ikke vil

EM2022/119

AIAN – Sags nr.: 2020 - 15349

kunne tale eller bevæge sig, men der ses også eksempler på, at forurettedes krop er i en sådan frygttilstand (kører på "autopilot"), så vedkommende fysisk kan fungere (f.eks. vende sig om eller foretage seksuelle handlinger, hvis forurettede bliver bedt om det), uden at dette er udtryk for forurettedes frie vilje. Dette vil både kunne forekomme før og under et samleje eller i forbindelse med andet seksuelt forhold end samleje. I en sådan tilstand er passivitet fra den forurettedes side således ikke et udtryk for samtykke eller for en bevidst strategi eller handling fra forurettedes side, men et udtryk for frygt. I sådanne tilfælde foreligger der aldrig samtykke.

Når der ses bort fra ovennævnte situationer, vil der ved total passivitet forstås den situation, hvor den ene person ikke foretager sig nogen form for handling, der kan indikere samtykke eller manglende samtykke til samleje.

I de situationer, hvor der er udvist total passivitet fra den ene persons side, er der en formodning for, at vedkommende ikke samtykker, og derfor må den person, der ønsker samleje eller andet seksuelt forhold gennemført, gøre noget for at sikre sig, at vedkommende samtykker. Også ved total passivitet må det dog afhænge af en konkret og samlet vurdering, om deltagelse i samlejet kan anses for at være sket med samtykke.

Der vil – også ved total passivitet – efter en konkret og samlet vurdering kunne foreligge samtykke. Her vil det naturligt kunne indgå i vurderingen, om parterne tidligere har haft gennemført samleje med samtykke, der er foregået på samme måde, uden at der har været tale om indirekte trusler eller lignende, eller om parterne ikke tidligere har haft nogen seksuel relation.

Der må som udgangspunkt være en formodning for, at en person, der samtykker i et samleje eller andet seksuelt forhold, ikke blot forholder sig helt passivt, men deltager i et eller andet omfang.

I de situationer, hvor samtykke på den ene eller anden måde er kommet til udtryk, men hvor der undervejs udvises passivitet, og der derfor er anledning til at overveje rækkevidden af samtykket, f.eks. om samtykket kun gælder vaginalt samleje, men ikke analt samleje, eller om det kun gælder oralt seksuelt forhold, men ikke vaginalt samleje, vil der ligeledes skulle foretages en konkret og samlet vurdering af, om der af den konkrete situation og sammenhæng fremgår et samtykke til de seksuelle forhold. I den forbindelse vil hensynene, som er nævnt ovenfor, ligeledes kunne indgå i vurderingen.

Om der er samtykket i et samleje eller andet seksuelt forhold beror på, om personen deltager i den seksuelle aktivitet af egen fri vilje. Det afgørende er, at personen har haft mulighed for at tage stilling til, om vedkommende vil deltage i den seksuelle aktivitet.

Det skal i den forbindelse understreges, at det er personens adfærd umiddelbart i sammenhæng med og på tidspunktet for samlejet, som er afgørende for vurderingen af, om der foreligger samtykke. Flirtende adfærd, kys tidligere på aftenen, eller det forhold, at en person er gået med en anden person hjem, kan ikke i sig selv anses som samtykke til et samleje.

Samtykke skal foreligge under hele den seksuelle aktivitet. Det forhold, at en person har givet udtryk for, at den pågældende samtykker i den seksuelle aktivitet, udelukker ikke, at vedkommende senere trækker sit samtykke tilbage.

Et samtykke må – navnlig ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn – vurderes objektivt ud fra oplysningerne om personens deltagelse i den seksuelle aktivitet, herunder personens ord og handlinger, og ikke ud fra personens indre overbevisning. Dette indebærer f.eks., at en person, som efter sin indre overbevisning ikke ønsker at deltage i en seksuel aktivitet, men som alligevel vælger at gå med til dette, vil skulle anses for at have samtykket heri.

Det er retten, som efter en samlet vurdering af alle sagens omstændigheder, vil skulle afgøre, om der foreligger et samtykke i det konkrete tilfælde.

Bemærkninger fra Naalakkersuisut til udkastet

Nærværende lovforslag fremsættes på baggrund af Naalakkersuisuts ønske om at højne justitsområdet, så det er effektivt og tidssvarende, og således at det bedst muligt er i overensstemmelse med befolkningens ønsker og retsfølelse.

Naalakkersuisut har derfor i maj sidste år rettet henvendelse til Justitsministeriet og anmodet om, at der indføres en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse i kriminalloven, der svarer til den bestemmelse, der trådte i kraft i den danske straffelov den 1. januar 2021.

Voldtægt er en af de mest alvorlige personfarlige forbrydelser, og det indebærer en grov krænkelse af den seksuelle selvbestemmelsesret. Ethvert menneske har grundlæggende frihed og ret til at bestemme over sin egen krop. Derfor er det afgørende ved indførelse af denne bestemmelse at signalere, at alle seksuelle handlinger skal være baseret på begge parter ønsker. De skal med andre ord være frivillige. I modsat fald er det voldtægt.

Indførelse af en bestemmelse, der kriminaliserer samleje uden samtykke som voldtægt, vil derfor ikke kun have betydning for, hvordan voldtægtssager vurderes og håndteres af politiet, anklagemyndigheden og domstolene. Det vil også bidrage til en holdningsændring i samfundet, som forhåbentlig vil øge fokus på respekt for andre menneskers grænser og føre til, at der på sigt vil være færre, der overskrider disse grænser.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Eventuelle udgifter forbundet med oplysningskampagne, når lovforslaget skal træde i kraft.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv

Ingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne

Ingen.

Høring

Justitsministeriet har stået for høringsprocessen, hvor relevante grønlandske myndigheder har været inddraget. Forslaget har været i høring fra den 11. maj 2022 til den 8. juni 2022.

Bilag

1. Resume af udkast til Forslag til Lov om ændring af kriminallov for Grønland (Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse).
2. Udkast til Forslag til Lov om ændring af kriminallov for Grønland (Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)
3. Kommenteret høringsoversigt